

Téereb Yoel ak Mbooloom Ajuris Bésu Juróom-ñaareel ci Laodise — Limu Ñaar fukk ak Benn

Jeff Pippenger
2025-12-31

Limu Ñaar-fukk ak Benn

Te bu jamono bi ñuy jële sarax bu bés-bés ba, te yéefar gu bon, gi waral réer ak tasaaroo, ñu taxaw ko, dina am junni ak ñaar tééméer ak juróom-ñeent-fukk fan. Daniel 12:11.

Ndax bésu 22 oktoobar 1844 ba tey, jëfandikoo waxtu yoon-jàng ci wax yu yonent yi dootu jëfandikoo wu jub ci yoonu wax yu yonent, ci ñi bëgg a séddale bu baax kàddug dëgg. Diir bu 1290 at bi nekk ci aaya fukki benn bi war nañu koo jëfandikoo ni diir buy tekke ndigal ginnaaw 1844, te jëfandikoo ginnaaw 1844, walla ab diir bu amul mbir yi aju ci “waxtu,” war na sax ci xam-xam bu njëkk bu dëgg gi, ni ko ñu déggoo woon laata 1844. 1290 mooy tekki ab diir bu 30, te ginnaaw loolu 1260. Xam-xam bi ñu amoon laata 1844 mooy ne, fanweeru at yu 30 yi tambalee 508 ba egg 538 dafa doon diir buy waajal ngir antikrist bi tambali nguuram dale ko 538 ba egg 1798.

Jëfandikoo bu ñetti-fukki at yi mooy li Pool wax ci 2 Tesalonig. Pool dugalul benn xamle bu jëm ci mbaaxum “waxtu,” waaye mu xamle melokaan yu yonent yi ngir won ne bànkasaay gu bokkoon ci jaamu xërëm dañuy wéy, ba bàkkën bu pap ya di dal ci ñetti-fukki at yooyu. Noonu nguuru pap ya tàmali. Xam-xamu taariix bi, te amul benn mbaaxum waxtu, day xamle jéggi-jéggi nguuru ñeenteel gi ci yonenti Kàddug Yàlla, ba agsi ci nguuru juróomeel gi; te gannaaw loolu, ñëw ci njëkk ci ñaari sàndarmu deretu pap ya, ba noonu di misaalal jéggi-jéggi nguuru juróombeneel gi ba ca booloo gu ñetti wàll yu njaay, rab bi, rabu jeege bi, ak yonent bu dëggul bi, ak ñaareel sàndarmu deretu pap ya.

Waajal ak juroom-fukk at yi ñu waajaloon, te toppoo ak ab jamono yu yonent yi, mooy misaal mu mag bu kóllëreg Yàlla ak xeet wu tànn. Soppiku ñaari kàttan yi ci biir waajal gu juroom-fukk at, te ñu topp ko ak 1260 at yu fitna, dafa méngoo ak juroom-fukk at yi Kirist di waajal, te ñu toppoo ak 1260 fan yu mucc. Waajal gu juroom-fukk at gi Antekiris di waajaloon, dafa doon fenkat bu roy ci juroom-fukk at yi Kirist di waajaloon. Jeexitalu juroom-fukk at yi mooy xamale mbaa dooleelug Kirist ca sëy bi ñu ko sóobee ndox, mbaa dooleelug antekiris bi ci 538. Dooleelug antekiris bi jóge na ci ndimbal lu aju ci koom-koom ak ci mbooloom xare mi jóge ca nguur ga ko jiitu woon, te kàttan ga ñu tuuroon ci kaw Kirist jóge na ca nguur ga mu bàyyi woon juróom-fukk at lu jiitu.

Taxawaayu bi ci diggante ñaari jamono yooyu am na misaal ci ab doole bu ñu may, te taxawaayu bi ci diggante ñaari jamono yi Abram ak Pawulo di joxe, kenn man na ko xam ci menn jëfandikoo ju yomb ci méngale. Ci 30 at yu wuute yi ñu teg ci Abram ak Pawulo, jamono waajal bi mooyoon 30 at yu njëkk yi te muy tegtal yoonu kóllëre gi, mi maye woon askanu Abram doole ngir matal

waxu ci jaamug Misra. 430 at yi itam am nañu beneen xaaj gu am njàngat, ndax bu ñu ko jëfandikoo ci njub, 215 at yu njëkk yi ab tegtal lañu ci ki Yàlla di teewloo ak Firawna. Ndax ci Yusuf ak 215 at yu njëkk yi, Firawna bu baax bi la woon; te ci Musaa ak 215 at yu ñaareel yi, Firawna bu bon bi la woon.

Boobu wàcc na ñaari jamono yu am ñenti maas. Ñenti maas yu njëkk yi man nañu leen teg ci kaw ñenti maas yu mujj yi, rëcc ci rëcc, te ci loolu, Yuusufa ak Muse, ab alfa ak omega bu yoon wiir ci kaaw waxu yonent, dañuy jëfandikoo ak Firawn bu alfa te baax, ak Firawn bu omega te bon. Leer gu réy a ngi génne ci xalaat bu méngoo bii, waaye li may def rekk mooy wone ne yégleb Abram ci maas bu ñenteel bi moo fésal ñaari seede yu ñenti maas yi ci biir 430 at. Melokaan gu ñaar yoon gu ñenti maas yi gis nañu ko ci njàlbéen yi nekk ci Njàlbéen 4 ak 5. Bu nu seetee Kayin ak Sete ni ñuy tàmbalee limub xeetu deret yi, dinañu gis ne am na juróom-ñaar maas yu nekk diggante Sete ak Nóoyin, te bu ñu ko xàjj ci digg, am na fi melokaanu ñaari jamono yu ñenti maas. Lii dees na ko xam ci juróom-ñaar maas yi nekk ci xeetu Sete ak Kayin yépp.

Njèlbéeg yi ne ci sarax 4 ak 5 dañuy won ak jeexital njaboot yi, te mooy Nóé. Nóé mooy misaalu kóllëreg Yàlla ak nit ñi, ni ko xob wi di tegtal. Abram mooy misaalu kóllëreg Yàlla ak xeet wu tànn, ni ko xarafal di tegtal. Ñaari kóllëre yooyu dañuy faral di booloo, te ci Njàlbéen 11, fa nu gis kërug Babel bu topp delug Nóé, fa la njaboot ga jëm ci Abram di feeñ. Ci boppu wax jooju, fukki maas la, waaye du juróom-ñaar. Ci wax ji jëm ci Abram ak wax ji jëm ci Nóé, dañuy tegtal kóllëreg Nóé ak kóllëreg Abraham.

Ci xaaj bi ci saar fukk ak benn bi wax ci askan wu tànn, danuy fa gis ne ñaari maas yooyu fees nañu ak leer gu réy.

Noonu Eber dund ñaar-fukk ak ñeent at, ba jur Peleg; te Eber dund gannaaw ba mu jur Peleg ñeent téeméeri at ak fanweeri-fukk at, te jur doom yu góor ak yu jigéen. Noonu Peleg dund fanweeri-fukk at, ba jur Reu. Génès 11:16–19.

Wax ji ñuy wax ci Eber mooy njëkk aajo bu ñëw ci baat bu Ebraayik, bi mujj jàppandikoo ak baat bu Ebraayik “Hebrew.” Ci askanu nit ñi ñu tànn, kenn ci fukki sët yi tudd na ko Hebrew, te moom la ñu waroon a xamale askan wi ñu tànn. Ci ñetti aaya, Eber ak Peleg ñoo ñuy tekkale wuute gi nekk ci xeet wu Ebraayik wi ñu tànn. Eber tekki na “jàll” walla “ki jàll,” te mooy cosaanu baat bi ñuy wax “Hebrew.” Abram mooy misaalu ñi jàll jóge Babilon ba agsi ci Réew mi ñu Dige. “Peleg” tekki na “xaajale” walla “tas,” ni ñu ko waxe ci Genesis 10:25, fa ñu nu xamal ne ci ay bésam “suuf si xaajoo na.”

Eber ak Peleg dañuy wone xaaj bu yàggleele ngir ñi bëgg a séddale bu baax kàddug dëgg. Xeet wu juddug Noowe jural na ñaari rëdd yu juróom-ñett, yu teewlu ñaari kuréel yu ñeenti maas, ni noonu itam 430 at yi ca Misra. Xeet wu juddug ci Njàlbéen ga fukki bennal lañu koy teewlu, du juróom-ñett, ndaxte mooy xeet wu juddug waayu nit ñi Yàlla tànn. Nit ñi Yàlla tànn séddalees nañu leen ci ñaari kuréel yu juróomi benn, ba muy jàppandikoo ak léebu fukki janq, muy léebu nit ñi nekk ci kóllëreg Yàlla.

Ci xeet wiñ ñi ñu tànn, turu Peleg ak matug jaar-jaaram ci nettali bi di firndeel xeccoo ñaari mbooloo y janq yu xarañ walla yu ndaw xel, ca boppu jamono ci jaar-jaaru Biibël ba suuf siñoo woon ca kërug Babel. Ci limub fukki bi, Peleg mooy ñetteelu juróom, ndaxte loolu mooy diggu fukk. Eber, waawu Héber bi, mi Abram di misaaloom, di firndeel ab janq bu ndaw xel buy jáll te nekk janq bu xarañ, bu ñaari mbooloo yi xeccoo ci yuuxu guddi digg bi. Eber, ki njëkk a yor turu Héber, di firndeel Abram, ki njëkk a nekk Héber ci kóllëre gi. Ba Boroom bi wocee Abram mu génñ Babilon, loolu dafa doon misaalu yëgle guddi digg bi, miy dooleel malaaka ñaareel bi, miy woo góor ak jigéen ñu génne Babilon.

Léebu fukki janq yi mi ngi feeñal ak Eber ak Peleg, ñuy tegtal woo gu ñëw génñ, ba noppi lu jiitu tēj ug bunt ndiggalu yërmande ci rêddub séddale bu Peleg. Ci digganteg yeneen kàdduy yonent yi, Eber dundoon 430 at gannaaw Peleg, te Peleg moom dund 30 at. Jëf ju jëkk ci kóllëreg ñetti wàll yu Abram, Eber ak Peleg ñoo ko tegtal. Abram, ni Eber ak Peleg, dafa doon rêddub séddale bi ci diggante ñaari fas. Yokkuteg Paul ci yonenteg Abram mooy yokkuteg Peleg ci yonenteg Eber. Eber yëgle woon 400 at, waaye Peleg moo xamle 430 at. Kon nag, Peleg dafa doon tegtal Paul, ak yokkuteg 30 at yi Paul yokkoon ci 400 at yi, te liggéeyu Paul moo doon xamle kan mooy “Peleg” bu yonenteb Bible bi. “Peleg” bu yonenteb Bible bi nga xam ne Paul moo ko xamle, mooyoon tegtal séddale réew mi, jële ko ci lu sax ci seen bopp ba jëm ci lu xel mu sell.

Bëgg ci Sem ba ca Peleg am na juróom ay askan yu sos, te ginnaaw Rue ba ca Abram itam am na juróom.

Te mu ne Abram ne ko: “Xamal bu wóor ne sa askan dina nekk gan ci suuf su dul seen, te dinañu leen liggéeyal; te dinañu leen sonal diirub ñenti téeméeri at.” Génèse 15:13.

Léegi, Yàlla defoon na digeb yi ca Ibraayma ak ci sa askanam. Waxul ne: “ak ci sa ay askan,” mel ni ay bari la; waaye mel ni benn rekk la ne: “ak ci sa askan,” mooy Almasi bi. Lii laay wax nag: kóllëre gi Yàlla dëggaloon bu jëkk ci Almasi bi, yoonu Musaa bi ñëw gannaaw ñeent téeméeri at ak fanweeri at, manul koo taxawal ba neenal ne amul solo, ngir mu neenal digeb gi amul doole. Ndaxte su fekke ne cér bi jóge ci yoon, dootu jógeeti ci digeb; waaye Yàlla jox na ko Ibraayma ci kaw digeb. Galati 3:16–18.

Ñetti ati-juróom

Yeesu amoon na ñetti fukki at ba mu tàmbalee liggéeyam.

Te Yeesu mi boppam tàmbalee ne am lu tollook ñetti fukk at, te moom lañu doon jàppe ne mooy doomu Yuusif, miy doomu Eli. Luug 3:23.

Yóosëf tàmbalee liggéeyal Farao ca Misra ga bi mu amee ñetti fukk at.

Yuusufa am na ñetti-fukk ak ñatt at ba mu taxaw ci kanam Firóon, buur Misra. Noonu Yuusufa génñ ci kanam Firóon, dem wër réewum Misra mépp. Genes 41:46.

Yonent bi Esekiyel amoon na fukki atum-fukk yi juróom-benn ak ñeent ba mu tàmbalee ay liggéeyam ci yonent, te ay liggéeyam yooyu yàgg na ñaar-fukk ak ñaar at.

Léegi am na, ci ñetti fukki at ak benn, ci ñeenteelu weer wi, ci juróomeelu bésu weer wa, bi ma nekkee ci biir jaam ña ci wetu dexe Kebar, asamaan yi ubbeeku nañu, te gis naa ay peeñu Yàlla. Ezekiel 1:1.

Esekiyel moo ëpp ay tektal yu jëm ci jaar-jaari jamono ci biir ay bindam, ba mu ëpp bépp yeneen yonent. Am na fukk ak ñett i tektal yu jub ci ay bés yu maneesa xam bu baax ci bindi Esekiyel yi, te ci lu ñu xamul, xam-kat yi ci Mbind mi ak jaar-kat yi dëggal ne liggéeyu njàngaleem dafa yàgg ñaar-fukk ak ñaar at, doonte xamuñu ne ñaar-fukk ak ñaar mooy nataalu téeméeri ñeent-fukk ak ñeent junni.

Buur Daawuda amoon nañu ñetti-fukk at ak fukk ba mu tàmbalee nguuru, te mu nguuru ñeent-fukk at.

Daawuda amoon naatlu-fukk ak benn at la woon bi mu tàmbalee nguuru, te mu nguuru ñeent-fukk at. Ca Xebron mu nguuru ci Yuda juróom-ñaari at ak juróom-benn weer; te ca Yerusaleem mu nguuru fanweer ak ñett at ci kaw Israyil gépp ak Yuda. 2 Samuel 5:4, 5.

Nguuru Daawuda bi lasted ñeent-fukk at, mooy lim wu màndarga; te waxtu wii ñeent-fukk mel ni 430 at yi Abràam ak Pool am, ndaxte 40 at yi xaaj nañu ko ñaari wàll: juróom-ñaari at ak genn-wàll ak fanweer ak ñett-fukk ak ñett at. Ñaari jamono yi ci nguuru Daawuda gu lasted ñeent-fukk at, am nañu ci dolliku làqalu waxu yonent, ndax ab seed bu bees ci Mbind mi bind na ñaari jamono yooyu nekk juróom-ñaari at ak ñett-fukk ak ñett at. Lan la juróom-benn weer wi yokk ci Second Samuel di tekki, te naka la 7.5 ak 33 di matale 40? Am na fa jaxasoo bu juróom-benn weer, te loolu war na tegu dëgg yonent.

Ay fan yi Daawuda nguuruwoon ci kaw Israyil yépp nekkoon ñeent-fukki at: juróom-ñaari at nguuruwoon na ci Hebron, te fanweeri-fukki at ak ñetti at nguuruwoon na ci Yerusaleem. 1 Kings 2:11.

22 mooy lim buy misaal te di wone booloo Yàlla ak nit, te liggéeyu Ezekiel jëkk na ñaar-fukk ak ñaar at. Ñeent-fukk ak ñeent at yu Joseph séddoo nañu ci ñaari jamono yu juróom-ñaar at, ayu kóllère Almasi bi séddoo na ci ñaari jamono yu yam yu nekk 1260 fan, te nguug Daawuda gu ñeent-fukk at dogg nañu ko ci ñaari jamono, ak misaal mu dolli buy jukkoo jamono yooyu ñaar.

Yeesu mooy Yonent bi, Saraxalekat bi ak Buur bi. Ci mujj yàll yi, dina yékkaati Mbooloom mu daan ji ni rakkal, te mbooloo moomu Krist mooy ko tegtal, moom Yonent bi, Saraxalekat bi ak Buur bi, mi boole Yàllaam ak nit ñi, ñoom mi yonent bi Esekiyel di tegtal, Yuusufa saraxalekat bi di tegtal, ak Daawuda buur bi di tegtal. Ñeenti mandarga yi dañuy tegtal ñetti nit ñu tedd ñi ci safara sañ-sañ ba ñu ko tàggat juróom-ñaar yoon lu ëpp ni mu daan mel, ba noppi ñetteel bi feeñ, te moom mel ni Doom Yàlla. Àddina sépp moo doon tegtal ci màggalu nataal wurus gu Nebukadnesar, te ñoom ñépp gis nañu Mbooloo mu daan ji, mi sampoo ak yonent bu nit, saraxalekat bu nit ak buur bu nit, te ñetteel nit ku Yàlla doon ko taxawlu.

«Seytaane jàpp na àddina yépp ay jaam. Moo taxawal benn bésu noflaay bu xërëm, te mel ni dafay ko jox solo gu réy. Moom sàcc na màggal gi màndoog àddinay kiristaan gi war a joxe Bésu Noflaayu Boroom bi, ba jox ko bésu noflaay bu xërëm bii. Àddina sujjóot na ci ab

cosaan, ci ndigalu nit def. Naka la Nebukadnesar taxawe woon xaralam wurus gi ca xuru Dura, ba yékkati boppam, noonu itam la Seytaane yékkati boppam ci bésu noflaay bu fen bii, bi mu sàccal mbubbam asamaan.» Review and Herald, 8 Mars 1898.

Limu Ñeent

Ci diggante gu yonent, ñeent mooy asakaam ñeen téeméeri Abram, te ñeent it mooy asakaam ñeent-fukk. Benn melokaan bu yonent bu nekk ci limub ñeent, war na méngoo ak misaalu ñeent-fukk, te moom itam war na méngoo ak misaalu ñeen téeméer. Ci bir mbooloo wax jii, ñeent lu bari dafa tektal “àddina bépp,” li nit ñi xam bu baax, waaye itam dafa tektal “doxalin gu yokk-yokku,” te ci yenn xalis itam “yàqute gu yokk-yokku.”

Ñetti ñaar ci juróom-ñaari xomb yi di misaal yàqute gu yokkute gu Room gu Sowu-jant. Room gu Penku ga nekk Kóstantinóobal taxawoon ba mu mujjee ci déggal ñetti Sultaan yu Otomaan. Tëralante ci kaw tëralante, Room gu Penku ak gu Sowu-jant dafa yàqu ba tas ndànk-ndànk ci ñenti jamono, yu ñu tektale ci ñenti xomb, fekk itam Islaam buy wàññi leen ci xomb bu juróomeel ak bu juróom-benéeel. Boolees naari rëdd yi, dañuy won rotug Room ci biir ñenti maas yu xomb, fekk xeex bu gën a tar ak Islaam di jëfandikoo ngëneelam ba ci mujje ñetti Sultaan yu Islaam jël kawe gi ci kaw nguur gi. Jaar-jaaru Tugal gu Sowu-jant ak gu Penku tàmbalee na ak séddoo Mbooloom nguur gi bi Koñstantin defee ko atum 330.

Ñetti trompet yu Room gu sowwu tàmbali na atum 330, te trompet bu juróom-ñeent bi ak bu juróom-benn bi di firndeel kàttan gi yóbbu Room gu penku wàcci; Room gu penku googu itam tàmbali na atum 330. Room gu penku ak Room gu sowwu ñoom ñépp bokk nañu ci liggéey bi tegée kàttanu baap bi ca gàngune suuf si atum 538, ba tax ñaari rëdd yi, wu sowwu ak wu penku, di misaal ñaari wàññi Etats-Unis, yi delloo kàttanu baap bi ca gàngune suuf si ci yoonu Dibalante. Room gu sowwu mooy misaalu nguurug kërceen ci jëflantey waxi yonent yi, te Room gu penku mooy misaalu nguurug réew.

Ci biir jaar-jaari wàññiku Room gu Sowwu ak gu Penku, jaar-jaari Roomu pape bi la feeñale. Doonte ci kaniisag taalibey yi, te Efes moo koy melal, ñetti kaniis yi jëkk ñoo jemale ci ñeenteel kaniis bi, mooy pape gi dale 538 ba 1798. Ci Peeñu Yàlla fukk ak ñett, pape gi dañu ko xamle ne moo nguur ngir 42 weer, gannaaw bi gaaram bu rey boobu daldee wér ci 1798 ci yoonu Dibeer. “Jamono amatul” gannaaw 1844, moo tax ñeent-fukk ak ñaar weer yi nekk misaalu jamono jàppandal bi, dale ci yoonu Dibeer ba keraag Mixael di taxaw. Njiitu jëkk yi daan nañu xam ne kaniis yi, rëcc yi ak trompet yi dañuy tegtal ñetti rëddooy jaar-jaar yu dox benn yoon, te ñu bokk di dawandoo. Boo tëjë seede bu yonent bi ci Room gu Sowwu ci kaw rëddoo gu Room gu Penku ak rëddoo gu Roomu pape bi, loolu nekkoonul jëfekaayu jëfandikoo gu Millerite yi, waaye pexe boobu du weddi dara ci seeni xalaat yu ñu tabaxoon bu baax.

Sàrtu ci kaw sàrtu, ñeenti bùcc yi njëkk dañuy taxawal ci kaw jaar-jaaru bind bi bésal bi ñetteel ak bu juróomeel yi di teg, te gannaaw loolu mooy jaar-jaaru ñetti màggalu mbooloo yi njëkk, yiy yóbbu ba ci jamono jàppandikoo fitna ak fitna gu papa diir, ni ko mbooloo bu ñeenteel bi tegtalee. Ñeenti bùcc ci benn rëdd, ñeenti sultaan ci ñaareelu rëdd bi, ak ñeenti mbooloo ci ñetteelu rëdd bi. Limu “ñeent” day tektale lu àddina bépp taxaw, waaye itam day tektale yàqute gu yokkuteel bu am

ci kàttanu nguurug àddina walla ci kàttanu diine. Li muy tektale mooy contexte bi ko dogal.

Ci yoonu dib dundal kàttanu paap bi. Bi paap gi jëkke am kàttan, amoon na jamono ju tollu ci ñetti fukki at ngir waajal. Ci ñenti kër yi njëkk ci mbooloom ngëm gi, kër gu ñenteel gi mooy paap gi, te kër gu njëkk gi mooy taalibey Yeesu yi, ñu tegtal leen ci Efes. Ñetti maas yi njëkk ci kanamu kërug Kiristaan gi indiwoon kër gu ñenteel gi di Tiyaatir, gi ñu tegtal ci Jesebel. Bu ngeen agsee ci Tiyaatir, ci atum 538, sàrtu Dib dundal lañu sàkk ci Ndaje Orleans, noonu muy xamle sàrtu Dib dundal bi ci Etazini, bu gaar gu rey ga ñu ko joxeoon ci 1798 wéralee.

Jaar-jaare bi tambalee ci 1798 ba ca yoonu dibeer bi ci États-Unis, dañu ko tegtal ci ñaari jàngoro yi njëkk. Jàngoro ju njënt bi, mooy Thiatira, mooy yoonu dibeer bi, ak fitna gu pap bi di topp. Jàngoro ju njëkk ji, mooy Éphèse, mbooloo mi réer bëgg-bëggam bu njëkk, mujj na ci jeexital yàqute gu yokkute gu am ñenti jéego, ci yoonu dibeer bu Thiatira. Maase mi jiite jëm ci yoonu dibeer bu Thiatira, mooy ñetteelu maasug Pergamos. Thiatira dafay tegtal yoonu dibeer bi ba kera gi jamono jiñu mayee nit ñi mujj, te Pergamos dafay tegtal àndandoo gu ñetteelu maas gi, gi xayma yoon wi ngir Thiatira. Ñetteelu maasug Pergamos, ak àndandoo ga mu di tegtal, njëkk a mat ci jamonoy Constantine, mi joxe yoonu dibeer bu njëkk ba ñew ci 321. États-Unis tambalee na ni xaram wu Ephesus, waaye bu delloo Thiatira ca gàngune ga, muy wax ni njaay.

Yàqub États-Unis bi diinéel bu yokkute mi ngi teewlu ci ñent yëngu-yëngu yu njëkk yi ci Peeñu yi. Yàqub yuxtu bi ci juróomeel bennoo nguur gi ci waxu njëlëg Bibil bi di am ci ñent maas yu toppante yuy jiite ba ci yoonu Dibeer, fa xarnu suuf si, maanaam rab wi mu ci suuf, di wax ni dragon. Maas mu mujj mi ngi teewlu ci dragon bi, muy xetu jur gi, ni ci Toolu Eden, te moo tax Yaxya miy Sóob ak Yeesu ñoom ñaar ñoo woowe maas mu mujj mu Israayil gu njëkk ga nekk, “maas bu njàngat yu ñuy woowe vipers.”

Ñetteelu gi ak mujj gi mooy mbaa “xetu tànn bi” miy tegu ci ñetti téeméeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent, mbaa seen moroom, xetu ñàngóor yi. Benn xeet dafa bindaral nataalu Kirist, beneen bi nataalu rab wi — jànj bi. Xetu ñàngóor yi dees na ko wax ci yoon wu leer, ñeenti yoon, ci Kàddu Yàlla. Jëfandikookat gu nekk ci bépp tudd gi wuute na.

Waaye bi mu gisoon ne bari ci Farisen yi ak Sadusen yi ñew nañu ci ngir sóobu ci ay sóobam, mu ne leen: Yéen xeetu jaan yu am venom, kan moo leen artu ngir ngeen daw ci merum Yàlla miy ñew? Macë 3:7.

Su fекке ne waxoon “xeetu njàngat” dafa doon rekk ay wax yu suufe ci ay nit yu bокк ci ñaari mbooloo yi Yaxya bëggul woon, kon dara amu woon lu ñu war a wax ci wax jooju. Waaye kàddu gu nekk ci Kàddug Yàlla sell na, ba tax Yaxya di tàkkal Saduseen ak Fariseen tur wu aju. Tur woowu, ci waxu yonent yi, mooy mbir mi wér ci wàll wi ñu ko waxe. Ci xët wi, ñu xamle ne Yaxya dafa matal liggéeyam, ba noppi Saduseen ak Fariseen dugg ci nettali bi. Ci ay aaya yu jëkk yi, ñu xamle ne Yaxya mooy “baat bi ci màndiñ mi” bu Esayi waxoon.

Ca jamono yaa, Yaxya miy sóob bi dikk ci màndiñu Yude, di waare naan: Tuubleen, ndaxte nguuru asamaan jege na.

Ndax mooy ki yonent bi Esayi waxoon ci moom ne,

Baatu kenn buy yu di woote ci màndiŋ mi ne: Waajal-leen yoonu Boroom bi, jubbël-leen ay yoonam.

Te itam Yowaana boobu doon na solin bu gërëm gu dugub-gëmmin, te mu takoo woon gu der ci ndawam; te li mu daan lekk mooy ñaari ndax ak leñu aŋs wu àll.

Noonu Yerusalem gépp, ak bépp Yudée, ak bépp réew mi wër dexe Yordan, génn ci moom; te mu sóob leen ndox ci Yordan, ñuy wax seen bàkkaar. Waaye bi mu gis ñu bare ci Farisen ya ak Sadusen ya di ñëw ci ngir sóobam ci ndox, mu ne leen: Yéen xeetu jaan yu am venom, kan moo leen artu ngir daw mer guy ñëw gi? Macë 3:2–7.

Maas mujj njàngatu Israayil bu yàgg ba noppi benn yonent bu jóge ci màndiŋ mi wax na ne mooy “xeetu mbóotum ñaay.” Yowaana mooy yonent bi mataloon wér gu Melaki, muy ndawub yónnee bi waajaloon yoonu Yonnentug Kóllère gi, te moom it mooy baat bi ci màndiŋ mi Esayi waxoon.

Bu nu seetlu “xob” ni muy mandarga, danuy gis ne ñuy tegtal “woote.” Jëfandikoo bu njëkk bi mooy ci Aadama ak Awa, ñoo nga sàngoo seen jubadi ak xob yu garab figg. Bu jëkk, dañoo soloon yéréem leer gi, yéréem njubte gi; waaye bi loolu jeexee, xam nañu ne ñoom ay Laodise gu bare lañu, ñi xalaat ne li leen war a def rekk mooy nëbbeku ginnaaw “xobi woote,” te lépp dina baax. Ci kanam bind bi, Yowaana wax na jëkk ci kaw Yawut ya ca Laodise ñi wéeru ci askanu Ibraayma ngir mu musal leen, ndaxte seen xalaat rekk mooy xob yu neen yu woote. Yéré yu nit di sol tegtal nañu kan mooy moom.

Garab yi melokaani nit ak nguur-nguuri, te meññ mi, carax mi, pepp mi, suuf si, ndox mi, reen mi, ak noonu it xob yi, lépp a ngi tektal ay misaal yu wax ci yonent te ku nekk ci seen bopp; waaye dëgg yooyu lépp, ku nekk ci seen bopp, am na lëkkaloo ak yeneen misaal yi mi ngi feeñ ci ay rêdd yu bari ci waxi yonent, yiy jëfandikoo misaal yu yonent yooyu di yu tax ñu sos “garab.” Ci lu wóor, jëfandikoo bu njëkk bu misaal garab ci waxi yonent mooy ne mu ngi tektal nattub dund walla dee.

Bataaxalu Yowaana dafa feeñ ci yére yi mu soloon, ak lekk yi mu doon lekk. Lekk yu yonent yi, ni manna ma ci njàlbéenu Israayil bu yàgg, walla Mburu Màggal gi ci muj gi; war nañu ko lekk. Lekk bi di na tegtal benn xibaaru nattug yonent bu war aña lekk, ndaxte mooy yaramu Almasi bi ak deretam. Yére yi Yowaana soloon ak lekk yi mu doon lekk feeñal nañu xibaar bi ak ndawsiñ bi woo taxawal yoon wi ngir Almasi bi. Yowaana mel ni ndawsiñu muj gi miy taxawal yoon wi ngir Almasi bi, moom miy Ndawsiñu Kóllère gi, miy ñëw ci saa si ci kër Yàllaam bu sell bi ci yoonu Dibeer. Bu loolu amee, janq yi ñàkk xel yi, ñoom itam di Laodise yi ak garab gu bon gi, dañuy tegtal juróom-ñeenteel maas gu muj gi ci ñi bëgg a won ne ñoo di nit ñi ci dëgg Kóllère gi yu Ibraayma, ni ko Farisen yi ak Sadduseen yi defee woon ci jamono ji Yowaana génn woon ca màndiŋ ma.

Yowaana dafa sol bu bëg-gàddoo, ak takkug deru mbaam bu amul ndigël, boobu bokkoon ak li ñuy takkal jur gi ñuy yëkkati ak ngàllo. Mu daan lekk, te moo tax ay safara, te xebaaram doon lu jëm ci njaxuñ, teel bu mag ci Mbind mi ngir Islaam, te daan jaxas xebaaram ci Islaam ak leñ.

Wa kër Israyil tuddee ko Manna; te mel na ni peppub koriyandër, weex; te mosam na mel ni mburu yu ñu def ak lew. Eksod 16:31.

Mànnà mooy màndargu Kàddu Yàlla, te mosam dafa mel ni lem, li yonent yi di won ni mooy mosu bataaxal bi ñuy feeñal ne dañuy ko lekk. Yowaana indi woon bataaxalu Isalaam, te ñu ko feeñal ci njaxu ak takkaayu deru gileem ak kawarug gileem. Njax mi ak gileem gi, ñoom ñépp aji màndargay Isalaam. Bataaxalu Isalaam boobu dafa jaxasoo ak leerug Kàddu Yàlla, gi ñu feeñal ni “lem.”

Noonu Yonataan ne: “Sama baay na réew mi; xoolleen, maa ngi leen koy ñaan, ni sama bët yi leerë nañu, ndaxte mos naa tuuti ci léppub diir bii.” 1 Samuel 14:29.

Yaxanaa Yàlla rekk la woonul, waaye mu jóge woon na ca màndiñ ma, ni Ilyaaas itam a ko defee, te Yaxanaa lekkul woon lem gu rekk, waaye lem gu àll gi la lekk woon; ndaxte moom itam, ni Almasi bi, jaarul woon ci kër-yar yi ak ndongo yu jamono jooju, yi amoon seen bopp “lem” bu yégleb, mi mel ni lawiiru Farisen ya ak Sadusen ya. Yaxanaa lekk na lem gu màndiñ ma, ndaxte Xel Mu Sell mi moo ko yaroon ca biti kër-yar yu diine yi mu jamono. Takkaay bu jamono jooju daan na am ab càllukaayu lëkkaloo bu nit ki di ci ñaaw ay yéréem yu kawar golo. Càllukaay boobu mooy feeñal Yaxanaa, mi doon waxtu waññi ak jállale gi jóge ci kër-yar su suuf ba ca kër-yar su asamaan.

«Yonent Yowaana moo doon lëkkalook bi boolee ñaari jamono yi. Ni muy ndawug Yàlla, moom taxawoon ngir won digganteg yoon ak yonent yi ak jamonoy Kiristaan. Moom moo doon leer gu gën a tuuti, te waroon a toppu leer gu gën a mag. Xel mu Yowaana leerloo na ko Xelum Sell mi, ngir mu tàllal askanam leer; waaye benn leer gu wuute woon mbaa dina wuute mukk ci nit ku daanu neexul a leer ni li génne ci njàngale ak royuk dundug Yeesu. Kirist ak ndigalem dañoo nekkoon lu ñu xam rekk ci njàqare, ni ko sarax yu mel ni ker gu lëndëm doon misaal. Sax Yowaana ci boppam xamagu woon bu baax dund gu ëllëg, gu dul dee, jaar ci Musalkat bi.» The Desire of Ages, 220.

Yérebub yokku Yowaana mi ñëw ci bérab ba Kirist di sóobu ci julliisam, te loolu mooy woon bërub waññiku, ni ko bérab ba Yowaana doon sóobee di teewal. Bérab boobu tuddoon Betabara, maanaam “jallug gaal gu ndaw,” te mooy dëkk ba Israayil gu yàgg ga jëkk dugge woon ci Réew mi Ñu Digoon bi, bi ñuy génn ca màndiñ ma, ni ko Yowaana itam defoon.

Ci dëgg la, yëngu-yëng gu junni témeér ak ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni mooy ñi Yowaana di teewal, waaye nun dañuy wax rekk ne bi Yeesu sóobee ci ndox mi ngir sóobu, maas boobu la moom ak Yowaana woowe “maasug jaan yu am venin.” Yeesu ñëw na ngir yékkati yoonu fukki ndigal yi Yàlla, te mooy ki di xëccal bépp baat bu nekk ci Biibël bi, moo tax bi mu tuddee maas bu mujj bu Israayil gu yàgg “maasug jaan yu am venin,” xam na bu baax ne ñaareelu ndigal bi mooy melokaan wi di firnde ne àtte bi dees na ko matal ci ñetteelu ak ñenteelu maas yi.

Maas gu ñetteel ak gu ñeenteel dañuy tegtal àtte bu yokkute buy jeex ci maas gu ñeenteel, te mooy maasug jaan yi. Sóobug Kirist day roy 9/11. Maasug Awanista fanweeri-bés bu juróom-ñaareel bu Laodisee nekk na ci maasam gu mujj la dale ca waxtu woowu. Baatu Yaxya bi mu jox Farisen ya ak Sadusen ya mooy doon baatu Laodisee.

Waaye bi mu gisoon ne bari ci Farisen yi ak Saduceen yi ñëw nañu ci ay sóobam, mu ne leen,
Yeen xeetu jaan yu am venin, ku leen waaree ngir ngeen daw ci merum Yàlla miy ñëw?

Kon nag njur njurñi yu méngoo yiy tuub seet ci tuub seen: te buleen xalaat neena ci seen biir,
Nun am nanu Ibraayma muy sunu baay:

Ndax maa ngi leen wax ne Yàlla man na jógale ci xeer yii ay doom yu ñeel Ibraayma.

Léegi nag, bolax bi a ngi teg ca affu garab yi; moo tax bépp garab gu jurul meññeef yu baax,
dees na ko dagg, sànni ko ci safara. Man maa ngi leen sóobe ci ndox ngir tuub seeni bàkkaar;
waaye ki di ñëw sama ginnaaw, moo ma gën doole, te yeytaxuma sax a yóbbu ay dàllam:
moom dina leen sóobe ci Xel mu Sell mi ak ci safara. Bëñ bi nekk na ci loxoom, te dina setal
bérabam bu baax; dajale dugubam ca saq ba, waaye mboq mi dina ko lakk ci safara su dul fey
mukk.

Noonu Yeesu jóge Galile, ñëw ci dexe Yurdan, ca Yaxya, ngir mu sóobu ko ndox. Macë
3:7–13.

Yeesu joge Galili, te diir boobu dafay mel ni ab soppi-gu xel gu ëpp solo ci déggoo ak
mběj-mbokku Yaxya ak tekkiinu Betabara. Liggéeyu Yaxya, moom mi doon waajal yoon wi,
soppeeku na woon ci liggéeyu Almasi bi di dëggal kóllère gi. Ñetti fukk at yi ñu jëfandikoo woon
ngir waajal jeex na, te ñatti at ak genn-wàll ak genn-wàll yi jiitu ak yi topp bant bi tàmbali nañu.

Yone wax ja doon a woon ci mbëggeel mi di ñëw ci alag Yérusalem, alag boobu itam di mel ni mu
ngi tekki jeexital àddina ak juróom-ñaari mboolem musiba yu mujj yi. Baatu waare boobu dañu ko
sampoon ci biir xaalislam, te nit ki ko yégle woon mooy ki du rekk matal yonnent bi ci Malaki miy
waajal yoon wi, ak baat bi ci màndiñ ma ci Esayi, waaye itam mooy matal bataaxal Eliya, ndaxte
solam Yone dafa nirook solam Eliya, ni itam waxam Yone dafa nirook waxam Eliya.

Mu ne leen: “Nit ku mel noonu mooy kan, ki dikkoon ngir dajeeq yéen te wax leen wax yii?”
Ñu tontu ko: “Dafa doon nit ku am kawar gu bari, te mu takko woon geñ gu dëgg in ci
ndiggam.” Mu ne: “Moom mooy Ilyaas wa Tirsiiib.” 2 Kings 1:7, 8.

Su fekkee woonu ne Yowaana, te du Eliya, naan: “ban nit la woon?” dinañu tontu leen ne: “nit ku
sol kawar gu ñuul, te mu takkuw mbaxanas bu wër der ci ndiggam.” Jëfandikukatam Yowaana
gépp gi ame woon ci juróom-benn weer, ñi ngi ko tegtal ci xaaj bi fa ñu xamale te faramfacce
mbooloom maas bu mujj te ñenteel bi. Baatu Laodise ci seen wet dafay tàkk seen woote ne ñoom
ay nit ñi boka ci kóllère Yàlla; day artu leen mer mu ngi ñëw, ni ko jébbale ax bu di door rammu
garab yi. Baat ba itam dafa boole woon ne Kirist dina matal jéemantu bi tambalee ak Yowaana.
Gannaaw loolu ci Macë, Yeesu itam woowe Yawut ya “maasum njàngat yi”; te Mu yóbbu xalaat bi
jële ko ci wérgu-yaram Yowaana ci mbirum daggaat garab, te Mu leeral lu tax.

Walla mbëy mi baax, te ay meññeefam baax; mbaa ngeen def ko mu bon, te ay meññeefam
bon: ndaxte garab gi, ci ay meññeefam lañu koy xam. Yéen njuróom xaj yu venom, nan ngeen
mana wax lu baax, te di nit ñu bon? Ndaxte gémmiñ gi, ci li xol bi fees ak mooy wax. Nit ku
baax, ci alalam ju baax ci biiram xol, moo génne lu baax; waaye nit ku bon, ci alalam ju bon

moo génne lu bon. Waaye maa ngi leen koy wax, ne kàddu gu nekk gu nit ñi wax te amul njariñ, dinañu ci joxe account bésu àtte ba. Ndaxte ci sa kàddu lañuy la jubbal, te it ci sa kàddu lañuy la daan. Matthew 12:33–37.

Bësub àtte biy, ci ndigal ñaareel bi, nekk na ci ñeenteelu maas gi. Àtte boobu mi ngi sukkandiku ci ndëgëm bi nuy wax, te ndëgëm boobu di génñ ci sunuy xol. Ndëgëm bi nuy wax moo fésal ndax nun ay “maas gu tànn” lañu ci njàngum Piyeer, walla ab “maas guy mbëy.” Benn ci ñaari xeetu nit ñooñu di fés ci mujju jumptukaay guñu di seetaan, fa Kirist, ni góor guy setal suufam ak pël. Ni noonu it ak diwlin bi ci léeboonu fukki janq, ndëgëm bi dañu koy tegtal ci xol bu bon mbaa xol bu baax. Waxiin wi Kirist def dolli ne maas giy mbëy moomu, miy ñeenteel te mujj maas gi, dafay seet njël; te njël rek wi ñu leen di jox mooy njëlu Yonas.

Noonu ay bindkat ci xutbakat ak ci Farisen ya tontu naan: “Kilifa, nun bëgg nanu gis ay kéemaan ci yaw.” Waaye mu tontu leen ne: “Xeetu nit ñu bon te moykat laay seet kéemaan; te duñu ko may benn kéemaan, lu dul kéemaanu Yonent bi Yonas. Ndaxte ni Yonas nekkoon ñetti fan ak ñetti guddi ci biiru jën wu mag wi, noonu it Doomu nit ki dina nekk ñetti fan ak ñetti guddi ci xolu suuf. Góoru Niniw yi dinañu jóg ci àtte ba ak xeet wii, di ko daan; ndaxte ñoom tuuboon nañu ci waaregi Yonas; te xool-leen, ku Yonas gën a màgg a ngi fii. Buur bu jigéenu dëkku bëj-saalum bi dina jóg ci àtte ba ak xeet wii, di ko daan; ndaxte moom joge na ba ca gën-gaa sori ci àddina ngir dégg xel mu rafet wu Sulaymaan; te xool-leen, ku Sulaymaan gën a màgg a ngi fii.” Macë 12:38–42.

Almasi tudde na Yawut yi ne ay xeetu njàngat, te Mu jëfandikoo nataali àtte yi mel ni yégle Yonás, ak yégle xam-xamu Suleymaan. Yeesu mi ngi wone ci mbooloo wa ak ci ñaari seede ne xeetu njàngat boobu mooy ñeenteelu xeet ba, ndaxte ci ñeenteelu xeet ba la àtte ji di mat.

Ñaari junni ak ñent fukk ak ñeent junni ñooy ràññeeñ bi, walla màndarga waxtu yu mujj yi, ni ko yoonu Yàlla ak bésu Noflaay di. Màndargay Yonaa mooy màndargay ndekkite, te ci jamonoy Almasi bi ci seen bopp Yawut ya, loolu mooyoon sóobam ci ndox, ba Xel mu Sell mi wàcc, te wonees ko ni pitax. Yonaa tekki na “pitax.” Yonaa, Yowaana mi ñu xamal Njálbéen yi, Danyeel, Yuusufa ak Lasaar, ñoo di tegtal nit ñi téeméer ñeent fukk ak ñeent junni, ñi dekkaloo gannaaw ba ñu nekk ni ñu dee ci mbedd mi di ñetti fan ak genn-wàll. Foofa lañu wara jële bésu soppi gi nekk Laodiseyaankat ba noppi nekk Filadelfiyaankat, noonu di jur ñetteelu bi boka ci juróom-ñaari. Yonaa dafay tegtal sóob ci ndox, ndaxte ñu sànni ko ci ndox mi, te ci misaal mu dee bi ñu ko jëlee ca jën wa. Gannaaw loolu ñu dekkal ko, ni ñu dekkalee Yowaana bi ñu ko génnee ci diwlin bu tàng bi, ak ni ñu dekkalee Danyeel bi ñu ko génnee ci paxu gaynde yi, ak ni ñu dekkalee Yuusufa bi ñu ko génnee ci teen ba, ak ni Lasaar it, kéemaanug tëj gi ci jamonoy Almasi bi. Yawut ya mēnuñu woon a gis màndargay Yonaa, ni ko ndekkiteg Almasi tegtale, bu leerul leen, ni noonu la Awaantisim mēnuñu a gis màndargay 9/11, mi di màndargay Yonaa.

Dina ngir wéyal mbir yii ci jàngat bii di ñëw.

“Yëf yi ñëw tey ngir yégle ko nit Yàlla yi, yi jege ak yi sore, mooy bataaxalu ñetteelu malaaka bi. Te ñi di wut a xam xibaar bii, Boroom bi du leen jiite ngir ñu jëfandikoo Kàddu gi ci anam wu di yàq fondamaan bi te di dindi ñaari dégg yu tax ndigalu ngeen ga, yi tax Adventist yu

bésuh juróom-ñaari fan yi doon li ñu nek tey. Dëgg yi di feeñ ci seen toftale, ba noonu nu doon jëm ci kanamu ci rëddin waxi yonent yi Yàlla feeñal ci Kàdduam, ay dëgg lañu, yu sell, yu sax ba fàww, tey itam ay dëgg lañu. Ñi rombóon suuf si ndank ndank ci jaar-jaaru jamono ji weesu ci sunu jaar-jaaru bind, te daan gis lëkkalekaayu dëgg gi ci waxi yonent yi, dañoo waajaloon ngir nangu ak topp bépp leer gu ne. Ñu doon ñaan, woor, seet, gas dëgg gi ni ku di gas alal ju nëbbu, te Xel mu Sell mi, xam nanu ko, moo doon jàngal ak gindi nun. Yeesal yu bari dañu leen indiwoon, yor melow dëgg, waaye dañu leen jaxase ak Mbind mi ñu firndeelul ba baax ak jëfandikoo ko ci anam wu baaxul, ba tax ñu indi njuumte yu metti. Xam nanu bu baax ni ñépp fànn yu dëgg gi ñu taxawal, ak ni Xelu Yàlla mu Sell mi mujjé ci moom ak màndargaam. Te ci bépp waxtu baat yi dañuy déggoo naan, ‘Fii la dëgg gi nekk,’ ‘Man maa yor dëgg gi; toppleen ma.’ Waaye artu yi agsi naan, ‘Buleen leen topp. Man yónniwu leen, waaye ñoom daw nañu.’ (Xoolal Yereimi 23:21.)”

“Njiital yi Boroom bi amoon nañu leer, te yégleem ci li di dëgg dañoo yéeme lool. Tumbi ak tumbi, Yàlla Boroom asamaan moo ko taxawall. Li doon dëgg ba noppi, mooy dëgg tey it. Waaye baat yi bañu noppi a déggiku—‘Lii mooy dëgg. Am naa leeral gu bees.’ Waaye leer yii yees ci réewi waxyu, feeñ nañu ci jëfandikoo Kàddu gi bu awul te jub, ak di bàyyi askanu Yàlla buy daw, te amuñu ankër wu leen di téye. Bu taalibekat Kàddu gi jëlée dëgg yi Yàlla revealéwoon ci njiitalu askanam, te moomul leen, di leen nàmpal, te dugal leen ci dundam gu jëf, kon dinañu nekk yoonu leer yu dund. Waaye ñi jébbalu woon a seet xalaat yu bees, am nañu njaxlafu dëgg ak njuumte buy booleeku, te gannaaw ba ñu jéemee yokk mbooleem loolu, wone nañu ne seen fitila kenn taalewul ko ci saraxal bu Yàlla, te mu deewee ci lëndëm.”

Selected Messages, téere 2, 103, 104.